

ONDERZOEK NAAR MEERVAL OP DE WESTEINDERPLASSEN

De karakteristieke rietzuddens bieden beschutting voor meervallen.

Sportvisserij Nederland is dit jaar in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Rijnland, gestart met het onderzoek naar het migratiegedrag van de Europese meerval in de Westeinderplassen. Meervallen met chips en zendertjes gaan een inzicht geven in het trekgedrag of juist de honkvastheid.

DOOR MARTIN HOORWEG

De Europese meerval is de grootste inheemse roofvissoort van Nederland en bezig aan een gestage opmars. De grootste officieel gemelde meervalvangst in Nederland mat 2,27 meter en werd gevangen op de Maas bij Venlo. Verhalen van sport- en beroepsvisseren doen vermoeden dat er nog veel grotere exemplaren van deze roofvis rondzwemen. Recentelijk onderzoek door Sportvisserij Nederland naar de verspreiding van de meerval in Nederland laat zien dat de meerval sinds 1995 in aantallen toeneemt. Toen de Europese meerval (*Silurus glanis*) zo goed als uitgestorven was in Nederland, kwamen er nog meldingen binnen van meervalvangsten op de Westeinderplassen. De meervalpopulatie in dit water is waarschijnlijk inheems en genetisch uniek. In de jaren

'90 nam het aantal meervalvangsten op de Westeinderplassen toe. Mogelijk ging het om uitgezette vissen, ontsnappingen uit kwekerijen en natuurlijke aanwas. Het is onduidelijk hoe het op dit moment is gesteld met de omvang van de meervalpopulatie op dit water.

WESTEINDER POPULATIE

Het is onduidelijk waarom de meerval in de Westeinderplassen heeft weten stand te houden in tijden dat het elders slecht ging met de soort en waarom dit water zo'n geschikt habitat vormt voor de meerval. De algemene aanname is dat het te maken heeft met de drijvende 'rietzuddens', die karakteristiek zijn voor deze veenaafgraving. Over het gedrag van de meerval is weinig bekend. Het is waarschijnlijk dat de meerval

op de Westeinderplassen paait onder de drijvende rietzuddens. Het paaigedrag is echter nooit waargenomen en gedocumenteerd. Daarnaast is onduidelijk waar de meerval overwintert. Trekken ze in de winter naar de diepere delen van het meer of verlaten ze het water via de aangrenzende Haarlemmeringvaart? Het lopende onderzoek van Sportvisserij Nederland naar de meerval op de Maas heeft veel algemene informatie geleverd over het gedrag van de meerval. Zo blijkt dat ze erg honkvast zijn en graag schuilen op locaties met een 'dak' boven hun hoofd.

INZICHT IN POPULATIE EN HABITAT

Door het onderzoek op de Westeinderplassen hopen de onderzoekers meer inzicht te krijgen in de huidige populatiegrootte en de habitatseisen van de meerval. Waaraan moeten de paai-, opgroei- en overwinteringsplekken

voldoen? Waar op de Westeinderplassen bevinden zich deze plekken en wanneer vertrekken de vissen er naartoe? Of zijn ze net zo honkvast als op de Maas? Met drie verschillende onderzoeksmethoden proberen de onderzoekers antwoorden te vinden op deze vragen. Om te kunnen vaststellen waarom de Westeinderplassen een goede habitat vormen voor de meerval, worden de ver-

De Europese meerval (*Silurus glanis*).

Deze gevangen meerval spuugde een kokmeeuw uit.

schillende leefomgevingen van de meerval geïnventariseerd. Hierdoor kan de migratie van de meerval tussen de verschillende habitats gedurende het seizoen worden vastgelegd. Voor het bepalen van de huidige populatiegrootte van de meerval op de Westeinderplassen wordt gebruik gemaakt van de merk-terugvangmethode. In 2012 zijn er van april tot en met september ruim 175 meervallen gevangen en voorzien van zogenaamde Pit-tags. Dit zijn zendertjes ter grootte van een rijstkorrel, die ook vaak voor honden en katten worden gebruikt. De vissen worden hiermee individueel herkenbaar.

ZENDERTJES

In 2013 proberen de onderzoekers in dezelfde periode als het jaar ervoor, zoveel mogelijk meervallen te vangen. Door de gevangen vissen te 'scannen' wordt duidelijk hoeveel vissen zich hebben laten teruggevangen en hoeveel vissen voor het eerst zijn gevangen. Aan de hand van deze informatie kan een schatting gemaakt worden van de huidige meervalpopulatie op de Westeinderplassen. Naast de PIT-tags zijn dertig meervallen voorzien van radiozendertjes, die operatief in de buikholte van de meervallen zijn aangebracht. De zenders zenden om de zestig tot negentig seconden een signaal uit, dat door een antenne wordt gedetecteerd en opgeslagen. Er zijn zeventien anten-

nes geïnstalleerd, verspreid over de Westeinderplassen. De antennes staan zo opgesteld dat alle migratiebewegingen van de meervallen 24 uur per dag kunnen worden gevolgd. De gegevens van de antennes worden elke twee weken uitgelezen.

RESULTATEN IN 2012

Het vangen van de meervallen bleek door de koude en natte weersomstandigheden in de onderzoeksperiode, erg lastig. De Europese meerval is een warmteminnende vissoort die gevoelig is voor temperatuurverschillen. Volgens de plaatselijke beroepsvisser worden de meervallen op de Westeinderplassen pas actief bij een watertemperatuur vanaf circa 14 graden. Door het grote en relatief ondiepe wateroppervlak van de Westeinderplassen zijn de weersomstandigheden direct van grote invloed op de watertemperatuur. Dit zorgde voor zeer wisselende vangsten. In totaal zijn er met behulp van de plaatselijke beroepsvisser 179 meervallen gevangen met een lengte variërend van 26 tot 150 centimeter. Van de 179 gevangen meervallen zijn 34 vissen gedurende deze periode teruggevangen. Twee kleine meervallen lieten zich zelfs voor een derde keer vangen.

DAG- EN NACHTPATROON

De tot dusver verkregen gegevens van de dertig meervallen

die zijn voorzien van de radiozenders, laten een duidelijk dag-nachtpatroon zien. Gemiddeld genomen zijn deze vissen actief vanaf circa 19:00 uur tot 7:00 uur en worden gedurende de dag weinig tot niet meer waargenomen. Ze zoeken dan een beschutte plek op. De meerval is erg honkvast en heeft het liefst een schuilplaats met een 'dak' boven zijn hoofd, zoals een steiger, woonboot, drijfpontons of de voor het gebied karakteristieke rietzuddes. Dit duidelijke dag-nachtpatroon is ook bij het lopende onderzoek van

den. Aan de hand van deze metingen kunnen in een later stadium de exacte zwemroutes van de afzonderlijke vissen in kaart worden gebracht.

GROTE PROOIEN

Tijdens het aanbrennen van de zenders is het team van Sportvisserij Nederland meerdere keren voor een verrassing komen te staan. Meervallen hebben de eigenschap als ze gevangen worden om hun maaginhoud uit te spugen. Meerdere keren kwamen er bijzonder forse prooien naar buiten. Zo werd er door een

Door middel van radiozendertjes kan de meerval worden gevolgd..

VANGSTVERDELING MEERVALLEN WESTEINDERPLASSEN 2012

Gevangen meervallen in 2012		
Lengteklasse	aantal	%
<30 cm	14	8
30 - 50 cm	92	51
50 - 80 cm	28	16
80 - 120 cm	30	17
> 120cm	15	8
Totaal	179	100

exemplaar van 145 centimeter een kokmeeuw uitgespuugd en door een meerval van 119 centimeter een brasem van ruim 50 centimeter.